

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

IX. De Sponsalibus & Matrimoniis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

DE EXTREMA VNCTIONE.

TITULUS VII.

Quintum Sacramentum est Extrema Unctio, quod infirmo, de cuius morte timeatur, tantummodò exhibetur. Nam & hinc Sacramentum exuentium appellatur, *Conc. Flor. d. loco in § quintum, juncto Trid. sess. 14, cap. 3, in doctr. de Sacram. extr. Vnct.*

§. 1. De materia huius Sacramenti, Ministro, forma.

Materia huius Sacramenti est oleum olivæ per Episcopum benedictum, *Conc. Florent. & Trid. d. loco cap. 1*, Minister verò, Presbyter, siue is Episcopus sit, siue alius Sacerdos ab eo ritè ordinatus, *Concil. Trid. d. loco cap. 3, eam illud dist. 95*, qui infirmi oculos, aures, nares, os, manus, pedes & renes, hoc sacro oleo inungit, adhibitâ hac verborum formulâ: *Per istam sanctam unctionem & suam piis-*

simam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum, &c. & similiter in aliis membris, Conc. Flor. eod. §. quintum. a

§. 2. Religiosè hoc Sacramentum conferant.

Interdictum verò Religiosus est, ne hoc Sacramentum Clericis aut laicis conferant, absque speciali licentia Presbyteri parochialis, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrendæ, cuius & absolutio S. Pontifici reservata est, *cap. 1, in princ. juncto §. fin. De privil. in Clement.*

NOTATIO IN TIC. 7.

a Honestatis tamen ratio postulare videtur in femine, ut reses non ungantur. *Bellarmin. de extr. Vnct. cap. 10*

DE ORDINIS SACRAMENTO.

TITULUS VIII.

De Sacramenti Ordinis Materia, Forma, Ministro, Effectis.

Sextum Sacramentum est Ordo; cuius materia est illud, per cuius traditionem confertur Ordo; sicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane, porrectionem: Diaconatus verò per libri Evangeliorum dationem: Subdiaconatus per calicis vacuè cum patena vacua superposita traditionem. Et similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Forma Sacerdotii talis est: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia pro vivis & mortuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Et sic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano latius continetur, *Conc. Flor. in instruat. Arm. de hoc Sacram. in §. sextum, adde qua dicitur in de Ordinib. & gradib. §. 1*, Minister est Episcopus, & interdum Abbas quoad minores Ordines, *vide sup. tit. Qui Ordines Ecclesiast. §. fin.* Effectus est augmentum gratiæ, ut quis efficiatur idoneus ad obsequendum ministerium Ecclesiasticum, *Conc. Flor. d. loco, De numero Ordinum alibi retulimus, sup. tit. de Ordinib. & gradib. Clericor.*

DE SPONSALIBVS ET MATRIMONIIS.

TITULUS IX.

§. 1. Matrimonii materia & forma.

Septimum & postremum Sacramentum est Matrimonium, quo vir & mulier individuæ vitæ consuetudine conjunguntur, *de quo latius inf. eod. §. Est autem matrimonium 20, cum seq.* Cuius materia est consensus contrahentium: *Forma*, ipsa verba vel alia signa consensuum exprè-

mentia, *per text. in cap. Tuas 26, Ext. De sponsalib. ac notat ibid. Panorm. Navar. in Manuali c. 22, num. 20, a* Sed quia sponsalia ut plurimum præcedere solent matrimonium, idcirco prius de sponsalibus dispiciamus.

§. 2. Sponsa

§. 2. Sponsalia qua & undedicta.

Sunt autem Sponsalia futurarum nuptiarum promissio, *can. nostrates xxx quasi s. dicta à spon-*
dendo, quod moris fuerit veteribus stipulari &
spondere sibi uxores futuras. Unde & sponsi &
sponsæ appellatio nata est, l. 1. §. 7. D. De sponsa-
lib. b.

§. 3. Consensum nudum sufficere in sponsalibus contrahendis.

Receptum tamen est, ut & nudo consensu quo
quo modo expresso, sive per se, sive per alium, si-
ve per epistolam sponsalia rectè contrahantur, *l. h.*
Sufficit 4. cum l. seq. §. l. fin. D. d. p. e. unico s. fin. De de-
sponsat. impub. in s. Qui consensus & eo casu inter-
cedere intelligitur, ubi parentes nomine filio-
rum, sive puberum sive imuberum, presentium
& non contradicentium, sponsalia contrahunt, d.
§. fin. §. l. In sponsalibus 7. l. Sponsalia 11. cum l. seq. eod.
tit. Ita ut hoc casu Regula locus sit. Qui tacet,
consentire videtur, c. Qui tacet De reg. jur. lib. 6.

§. 4. Absentem absentem desponderi posse.

Cui etiam consequens est, absentem absentem
desponderi posse, dummodò scientibus ipsis aut
postea ratum habentibus, *d. l. Sufficit cum l. seq. §. d.*
cap. unico §. fin. Rati habitio enim retrahitur, &
mandato comparatur, c. Rati habitio De R. I. in
6. §. l. fin. Cod. Ad SC. Maced.

§. 5. De sponsalibus puris & conditionalibus, & eorum modum effectum.

Sed & sponsalia purè, & sub conditione con-
trahi possunt, *cap. unico De sponsalib. in 6. Purè his*
verbis vel similibus, Ego te accipiam in uxorem; &
Ego te in maritum, c. penult. Ext. De sponsalib. Sub con-
ditione, hac vel simili forma: Ego te in uxorem ac-
cipiam, si tantum donaveris; vel, si patri placuerit; &
mulier utroque casu assentiatur, cap. 3. Ext. §. Ext.
De cond. appos. §. d. c. unico De sponsalib. in 6. Et pr. ora
quidem sponsalia perfecta sunt ab initio, & publi-
cæ honestatis justitiam inducunt, d. cap. un. o circa
prim. De justitia publica honestas vide inf. de affinit. §.
in affinitum, cum seqq. posteriora non item, nisi eve-
niente conditione, d. cap. un. o §. fin. aut nisi postea
consensus de presenti, aut copula carnalis inter
sponsum & sponsam subsecuta fuerit. Nam his
duobus casibus censentur ambo a conditione re-
cessisse, & in matrimonium concessisse, d. cap. 2. §.
cap. 6. De condit. appos. cap. l. qui 30. Ext. De sponsalib.

Adhibitâ tamen moderatione Concilii Trident.
de matrimonio clandestino, de quo infra ut. De
clam. contrah. matrim.

§. 6. De aetate contrahentium sponsalia.

Aetas verò contrahentium sponsalia ut mini-
mum septennis esse debet, *cap. Lueras 4. cum cap.*
seq. cap. Ad dissolvendum 13. Ext. De despons. impub. §.
l. In sponsalibus 14. in fine, D. De sponsalib. cum hac æ-
rate, utpote superatâ infantia, iudicium aliquod
animi prius in sit contrahentibus, l. Si infanti 18 in
prin. junct. l. 5. C. De iure delib. Antè contracta
sponsalia nullius momenti sunt, d. c. Lueras cum fi-
milib. antè alleg.

§. 7. De sponsalibus duorum infantium, vel alterutrius.

Quo spectat illud Bonifacii VIII. Si infantes,
inquit, ad invicem, vel unus major septennio, &
alter minor, sponsalia contraxerint, ipsi, vel pa-
rentes pro iis, nisi per cohabitationem eorum
mutuam, seu alias verbo vel facto ipsorum liqui-
dò appareat, eosdem in eadem voluntate factos
majores septennio perdurare; sponsalia hujusmo-
di, quæ ab initio nulla erant, per lapsum dicti
temporis minimè coalescunt: & idèd, cum sint
nulla ratione defectus consensus, publicæ hone-
statis justitiam non inducunt, *text. est in cap. unico*
in prin. De despons. impub. lib. 6.

§. 8. Effectus sponsalium.

Ubi autem sponsalia legitimè contracta sunt,
ea statim obligatio nascitur inter sponsum &
sponsam contrahendi matrimonii, ut ad contra-
hendum iudicis auctoritate alter ad altero con-
stringi possit, *c. De illis 7. Ext. De despons. impub. c. Ex*
literis 10. De spons. quia grave est fidem fallere, l. 1.
D. De const. pecun. Intellige autem de puris sponsa-
libus, aliud in conditionalibus, ut infra eod. in §.
quartus 13. non tamen plane cogi; cum coactiones
difficiles soleant exitus frequenter habere. Ex
rescripto Lucii III. in c. Requisivit 17. Ext. De spon-
salib. d.

§. 9. Casus, quibus sponsalia impunè dissolvuntur, & primum per mutuum dissentium.

Sunt tamen casus, quibus impunè à sponsali-
bus dissolvuntur, quorum primus est, si id mutuo
consensu fiat sponsi & sponsæ, ut Innocentius
III.

III. rescripsit Episcopo Exonenſi, cujus hæc verba sunt: præterea hi, qui de matrimonio contrahendo purè & sine omni conditione fidem dederunt, commoneandi sunt & modis omnibus inducendi, ut præstitam fidem observent. Si autem se ad invicem admittere voluerint, ne fortè decrius inde contingat, ut talem scilicet ducat, quam odio habet, videatur, quòd ad iustitiam eorum, qui societatem interpositione fidei contrahunt, & postea eisdem sibi remittunt, hoc possit in patientia tolerari, *text. est in c. 2. De sponsalib.*

§. 10. *De sponsalibus impuberum, quando dissensus solvantur.*

Idque in sponsalibus inter puberes contractis. Ceterum si uterque impubes sit, vel alter eorum, sponsalia utriusque dissensu non solvantur, sed tum demùm, ubi puberes facti sunt; hæc enim specie, vel solo ipsius dissensu, qui pubes factus est, sponsalia distrahantur non expectato altero siue pubere siue impubere, *cap. De illis 7. cum cap. seq. Ext. De desponsat. impub.* Nisi fortè sponsalia iurejurando confirmata essent; quo casu & alterius dissensum requirerent, *c. Ex literis 10. Ext. De sponsalib. 2.*

§. 11. *Sponsalia dissolvi ob discessum alterius.*

Alter casus est dissolvendi sponsalia; si sponsus, imprudenter sponsam, in remotiores partes se contulerit *cap. De illis 5. Extravag. De sponsal.* Cum enim eo ipso sponsus videatur ex parte sua renuntiasse sponsalibus utrique & sponsam eadem potestas renuntiandi facta, intelligitur, *argum. §. in iis autem animalib. In fine. De rer. divis.*

§. 12. *Sponsalia solvi ob lapsum temporis appositum.*

Tertius est; si tempus contrahendi matrimonii convenit inter sponsam & sponsam elapsum sit, *cap. Sicut 2. Extra De sponsalibus.* Si quidem hoc tempus cum restringendæ obligationis causâ adjectum sit, ultra protendi non debet contra mentem contrahentium, *l. Non omni D Si cert. pe. rat. l. fin. Cod. De non numer. pecun.*

§. 13. *Item ob defectum conditionis.*

Quartus: si conditio sponsalibus etiam juratis adjecta, puta, *si tantum dederis*, vel, *si pater consenserit*, impleta non sit, *cap. 3. Ext. De condit. appos.* Quæ

enim sub conditione promittuntur, non ante præstentur obligationem, quam si conditio extiterit, *§. ex conditionali iust. De verb. oblig. l. Cedere diem 13. D De verb. signif.*

§. 14. *Item ob professionem Religionis.*

Quintus casus est: Si ab utroque, vel ab altero sponsorum, professio Religionis emissa fuerit. Si enim matrimonium nondum consummatum per copulam, Religionis ingressu dirimitur, *cap. 1. c. Ex publico 7. cap. Ex parte 9. Ext. De convers. conjug. multò magis sponsalia, facit l. Oratio 16. D. De sponsal.*

§. 15. *Item ob susceptionem sacri Ordinis.*

Sextus est: Si sponsus sacrum Ordinem, saltem subdiaconatum, receperit. Idque hanc rationem habet, quòd sacer Ordo plane obicit matrimonio contrahendo, *cap. 1. cap. 2. Ext. Qui clerici vel verentes, c. 1. Ext. De cler. conjug. cap. unico De consang. & affin. in Clement. Unde necesse est sponsalia in caduci causam incidant, argum. d. l. Oratio.*

§. 16. *Per subsequentem matrimonium dissolvi sponsalia.*

Septimus est: Si matrimonium cum alio tertio contrahatur, ad eò licet sponsalia jurata sint, propter fortius vinculum, quod matrimonio inest, *cap. Sicut 2. c. Si inter 3. Extravag. De sponsal.*

§. 17. *Item per sequentem fornicationem, lepram, &c.*

Octavus est: Si alter fornicationem admiserit, vel in lepram siue paraly sin inciderit, vel oculos siue nasum amiserit, aut aliud quid turpius in se contraxerit. Nam & ex his causis a sponsalibus, licet juratis, discedi potest, per *text. in c. Quomodo modum 2. §. Ext. De iur. iur. in c. fin. Ext. De conjug. l. pros.* Quippe in sponsalibus hæc conditio tacite continetur, si res in eodem statu permanserit, *d. l. Quomodo modum. 7.*

§. 18. *Item propter affinitatem subsequentem.*

Nonus casus est: Si affinitas inter sponsam & sponsam intervenerit; veluti per concubium sponsi cum matre, vel cum sorore ipsius sponsam. Cum enim propter affinitatem matrimonium impediatur contrahi, frustra contenditur de sponsalibus, *cap. Fraternitati 7. cum 2. seqq. Ext. De i. qui cognovit consang. uxor. iunge inf. tit. De affinit. d.*

§. 19. *Di*

§. 19. De dupligenere sponsaliorum.

Ceterum hic meminisse oportet, quæ hæcenus dicta sunt, pertinere ad sponsalia proprie dicta, quæ de futuro appellamus, id est, in futurum tempus matrimonii contrahendi concepta; non autem ad sponsalia de presenti, ut loquuntur Doctores, subandi, consensu conjugali contracta, quæ verum matrimonium sunt, licet nondum consummatum per concubitum, cap. Sicut 2. e. Si inter 31. eum cap. seq. Ext. De sponsa duor. can. Qui desponsatam 11. v. 11. quæst. 2. Sed de matrimonio consequenter videamus.

§. 20. Definitio Matrimonii.

Est autem Matrimonium, maris & feminae conjunctio, individua vitæ consuetudinem retinens, cap. Illud 11. Ext. De præsumpt. Eadem ferè definitio à Iustitiano prodita est Inst. De patriapote. Atque hæc conjunctio non tam corporalis est, quam animorum. Siquidem nuptias non concubitus, sed consensus facit, can. Sufficiat 22. v. 1. quæst. 2. l. Nuptias 30. D. De R. l. c. Cum locum 14. cap. Tua 25. Ext. De sponsal. Unde nec dirimitur matrimonium solo consensu contractum, per aliud subsequens cum alia matrimonium, licet carnis copulâ consummatum, cap. 3. cap. fin. De sponsa duor. & cap. penult. Ext. de sponsalib.

§. 21. Consuetudo individua qua in matrimonio.

Individua vitæ consuetudinem non eam intelligimus, quæ re ipsa individua & perpetua est: sed quoad mentem contrahentium (cum matrimonium ad tempus contrahi non possit, cap. fin. De condit. appof. in verb. vel donec inventum.) Siquidem constat, hanc vitæ consuetudinem ex post facto præter mentem contrahentium multis ex causis interrumpi & dissolvi posse; ut puta, propter adulterium & sceleratam alterius conjugum; item propter ingressum Religionis, &c. ut infra latius explicabitur, sub tit. De divorciis.

§. 22. De varia inscriptione matrimonii.

Potest individua hæc maris & feminae consuetudo, quandoque matrimonii, quandoque conjugii, interdum nuptiarum sive concubii nomine inscribitur. Matrimonii, propter matrem, cujus præcipuum munus versatur in procreanda & educanda prole, cap. 2. Ext. De convers. infid. Conjugii, quod per eam vir & mulier, uno quasi iugo adstringantur, can. Cum iniuratur 22. v. 11. quæst. 2. Nup-

tiarum, quod puellæ, ut Ambrosius testis est, in matrimonium ductæ olim pudoris gratiâ obnubebantur, can. Nec illud 22. quæst. 5. Quo & significabatur, viris eas obedientes subiectasque esse oportere, can. Fæmina 22. quæst. 5. Catech. Rom. de Sacram. matrim. num. 2.

§. 23. Nuptiarum nomine interdum accipi solennitates matrimonii.

Interdum nuptiarum nomen alio trahitur; videlicet, ad denotandam illam sollemnitatem & hilaritatem, quæ matrimonii celebrandi causâ adhiberi solet. Quâ significatione loquuntur sacri Canones, cum certis temporibus nuptias prohibent, in cap. Capellanus 4. Ext. De feriis, can. Non oportet cum 4. seqq. xxx. 11. quæst. 4. Alioqui nuptiæ pro contractu matrimoniali sumptæ nunquam interdictæ sunt, ne quidem Quadragesimali tempore, d. cap. Capellanus, ubi vide Panorm. & alios.

§. 24. De secundo & ultimo matrimonio.

Neque tantum permittitur primum iniri matrimonium, sed & eo morte alterius conjugum, vel alia de causa dissoluto, vide inf. De divorci. secundam, tertium, quartum, quintum, & ulterius matrimonium, can. Aperiant cum 2. seqq. 11. quæst. 1. cap. penult. & ult. Ext. De secund. nupt. ad eod. ut & ipsa mulier intra annum luctus mariti defuncti nubens, nullam infamiam incurrat; d. cap. penult. & ult. licet contra censeat jus Civile, l. 1. & 2. Cod. De secund. nupt. l. 1. D. De his qui not. infam. quod hæc in re merito per sacros Canones abrogatum est, d. cap. penult. & ult. ex sententia divi Pauli: Mulier obligata est (inquit) legi, quanto tempore vir ejus vivit; quod si dormierit vir ejus, liberata est; cui vult nubat, tantum in Domino, 1. Cor. 7. Hoc tamen adjecto, ut vir vel mulier ad alterum matrimonium convolans, non benedicatur à Presbytero, propter benedictionem, quæ prioribus nuptiis adhibita fuit, cap. 3. Ext. De secund. nupt.

NOTATIO in Tit. 7.

a Florent. 1. C. in l. 1. D. De sponsalibus, vocat sponsalia mentionem & repromissionem futurarum nuptiarum: non inconiunctè; quasi repromissio denotet reciprocam sive mutuum promissionem, qua hinc inde fit inter sponsam & sponsam. Et hoc, inspecta notatione nominis, l. 2. D. eodem, alioqui etiam hæc consensus quo-

su quoque modo expresso sponsalia rectè contrahuntur, ut in § seq.

b De materia & forma matrimonii vide varias sententias Auctorum apud Gregorium de Valentia tomo 4. Comm. Theolog. Disp. 10. quaest. 1. puncto 6. de matrim. Vbi asserit hanc communem esse sententiam Canonist. quod matrimonii materia sit mutus consensus contrahentium; forma, ipsa verba consensus exprimentia. Quæ sententia verissima est, & conformis cap. Tuæ nos 26. & ibi Glos. Ext. De sponsalib. Intelligendo tamen per verba, etiam signa vel alia indicia consensus exprimentia, quæ verborum vicem suppleant, cap. Cum apud 13. Ext. De sponsalib. Unde consequens est, ministrum Sacramenti matrimonii esse ipsos contrahentes, cum ad ministrum proprie spectet verba forma pronuntiare Bellarm. de matrim. Sacram. lib. 1. c. 6. verif. Ex his patebit.

g Nisi malitia atatem suppleat; ut in specie cap. 3. Ext. De sponsalib. De quo latius ibidem apud D. & Did. Covarr. in 4. Decretal. p. 1. cap. 2. De sponsalib.

d Et sic facile conciliantur cap. Ex literis 10. & cap. Requiriuit 17. Ext. De sponsalib. quorum priore per censuram Ecclesiasticam sponsus cogipotest ad contrahendum matrimonium; posteriore minime: ut illud ex auctoritate, ubi nulla causa subest, cur cogi non debeat. Nam hoc ratione fiet, ut facile ex volente fiat volens, arg. rext. sing. in can. Vides XIII. quaestione 6. Caterum, si causa subest, puta, si unus alterum ita exhorrescat, ut verisimile sit difficilem futurum exitum matrimonii; tunc abstinendum esset à censura: & sic posterius cap. accipiendum est.

c. Ex hoc §. constat, sponsalia voluntate sponsi & sponsa dissolvi posse, instar societatis, quæ & mutuo sociorum consensu destrahitur, 1. Actione 66. §. diximus D. Pro socio. Idque addo, licet sponsalia iuramento confirmata sint, ex sententia Panorm. & omnium DD. teste Felino, ad cap. 2. Ext. De sponsalibus. Quod in quolibet iuramento notandum & retinendum est, ut quoties iuramentum ad commodum alterius præstitum est, possit ab eodem remitti. Felin. ad d. cap. 2. numero 33. Quo loco id late persequitur & probat text. in cap. 1. Ext. De iurejur. Adde D. Thom. in 2. 2. quaest. 89. art. 9. ad 2. & Navarr. in Manuali cap. 12. num. 25. Nec movet text. in d. e. 1. ibi, commonendi sunt, & modis omnibus inducendi; quæ ex his verbis videntur colligi, id permitti quidem, sed non absque peccato, argum. c. Cum jam dudum 18. Ext. De præbendis. Sed respondetur id intelligi debere, quod impune quidam & abs-

que peccata admittatur hac dissolutio sponsalium, interim malle summum Pontificem detestanda inconstantia causâ in re tanti momenti matrimonium potius contrahi: ac proinde, aut commonendi sunt, & modis omnibus inducendi, non autem compellendi. Atque hanc explicationem iuvat argum. in eod. cap. 2. adductum à societate, quæ sociorum consensu dissolvitur, ut ante probatum est.

2. Licet utriusque consensus solvantur sponsalia, ut præcedenti §. dictum est; is tamen consensus in minore ante pubertatem non admittitur, propter statim inconstantiam: sapè enim contingeret impuberes contrahere, & sapè à contractu resilire. Is autem, qui ad pubertatem pervenit, non tenetur alterum expectare, qui adhuc impubes est, sed libere à sponsalibus discedit: nisi iuramentum intercesserit in sponsalibus, quod hanc obligationem inducit, ut tunc pubes factus non possit discedere absque alterius consensu, juxta ea. quæ tradidit Covarr. in 4. Decretal. p. 1. c. 5. §. 1. De sponsal. Quæ pertinent ad explicationem textus nostri.

y Idem iudicium est de fornicatione spirituali, quæ scilicet alter ex sponsis in hæresim vel gentilitium labitur. Item si superior sit, vel ad peccandum alterum compellat. Nam cum ex his causis matrimonium contractum quoad cohabitationem separaretur §. Numquam in §. iii. De divor. multo magis impeditur contrahendum: propter rationem text. in cap. Quemadmodum 25. Ext. De iurejur.

d Præcedentes modi dissolvendi sponsalia exploratoriis sunt; quibus tamen adijci possunt capitales inimicitie, ex Hostiensis in Summa hoc tit. §. si propter rationem, cap. 2. & cap. Requiriuit Ext. hoc tit. Explicat Præpos. ad c. De illis autem num. 5. Ext. eod. Idem si fama sit impedimenti Canonici inter sponsos ad contrahendum matrimonium, vel scandalum, cap. Cum 17. Ext. hoc tit. Idem si super venerit cognitio legalis, §. si in De cogñatis. Idem si post contracta sponsalia huiusmodi quid evenerit sive emerferit, quod si præcessisset, non sufficere contra facta sponsalia, secundum mentem D. Thom. in lib. 4. Sent. distinct. 27. quem ita refert Navarr. in Manuali cap. 22. num. 27. circa finem. Quod certatione non caret; cum in generali sive simplici obligatione non contineantur ea, de quibus verisimiliter non est cogitatum. 1. Obligatione generali 6. D. De pignori. l. 1. C. Quæ res pignori oblig. poss. l. Si libertus 30. D. De oper. libert. & cap. Veniens 16. Ext. De iurejur. Quod prædens iudex æstimabit. Vbi & illud observandum, quod quando sponsalia ipso iure dirimuntur, vel ubi manifesta causa est dissolvendi sponsalia, non requiratur auctoritas iudicis circa dissolutionem; nisi sponsalia sint clandestina; sed quod tunc scandalum esset: alias

aliis exigitur sententia iudicis, ex iis, quæ tradit Navar. d. cap. 22, num. 28.

1. Hac autem tempora Concilium Trident. sess. 24, cap. 10, de reformat. matrim. his verbis definitur: Ab adventu Domini nostri Iesu Christi usque in diem Epiphaniæ, & à feriis quarta Cinerum usque in Octavam Paschatis inclusivè, antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus observari sancta Synodus præcipit, in aliis vero temporibus solemniter celebrari permittit.

x Refert D. Hieronymus in epistola ad Gerontiam, Damasti temporibus fuisse Roma par conjugum, quorum altera virgini uxores sepeliverat, altera maritos virgini &

unum Nec obstat can. Hac ratione xxxi, q. 1, in quo secunda nuptia vocantur fornicatio Nam hic canon à Gratiano in Decretum suum coniectus est ex opere imperfecto, quod falso D. Chrysoſtomus inscribitur; quodq; vel cuiusdam hæretici est, vel corruptum ab hæreticis, sicut asserit Bellarm. de matrim. Sacrament. lib. 1, c. 9. Nam verum Chrysoſtomum aliter loqui docet annotatio postrema editioni Gregoriana adjecta ad d. can. Hac ratione Igitur hoc cap. rejiciendum est. Nec enim omnia capitula à Gratiano Decreto suo inserta, à nobis recipienda sunt, sed quatenus sicut deprompta ex probatis auctoribus, sicuti latius supra ad tit. 1, notavimus.

QUÆ IN CONTRAHENDO MATRIMONIO SPECTANDA.

TITULUS X.

IN Matrimonio contrahendo tria hæc necessarii spectantur, personæ, ætas, & consensus contrahentium.

§ 1. De personis contrahentium.

In personis hæc regula observatur: Quòd omnes ad contrahendum matrimonium admittantur, quibus à jure non est interdictum. Quippe editi prohibitorii est matrimonium, text. est in c. Cum apud 23, Ext. De sponsalib. Quibus autem interdictum sit, sequentibus Titulis explicabitur.

§ 2. De ætate contrahentium.

Quoad ætatem contrahentium, ea quidem ex annorum numero juxta præscriptum juris Civilis æstimari solet, lætit. De nuptiis in princ. juncto ut lætit. Quib. modis uti finit. c. 3, Ext. De spons. impub. videlicet in masculo decimoquarto anno, in femina duodecimo complerò: sed rectius sacri Canones eam metiuntur ex pubertate, id est, ex vigore naturali, quo quis generare potest, ad eò quòd hic vigor prædictum annorum numerum nonnumquam antevertat, d. cap. 3, cap. 8, cap. 9, c. fin. De spons. impub. c. fin. Ext. De eo qui cognovit conjug. Et hoc cum accidit, dicitur malitia live prudentia supplere ætatem, scilicet juris Civilis, d. cap. 9, c. fin. cap. unico § 1, De spons. impub. in 6.

§ 3. De contractu impuberum.

Vnde si pubes & impubes, vel duo impubes non proximi pubertati, & in quibus ætatem malitia non supplet, verbis consensus matrimonia-

lem exprimentibus contraxerint, nullum inter eos erit matrimonium: usque ad eò, ut ne quidem pubertate adveniente matrimonium convalescat; nisi per carnis copulam subsecutam, vel aliquem modum alium contrahentes eisdem cum ejusdem perseverantia voluntatis, ad pubertatis tempora pervenisse constiterit evidenter, text. in d. c. unico § 1, c. A nobis § 2, Astestaciones 10, c. fin. Ext. De spons. impub. Licet alioqui illud matrimonium ita perperam contractum, juris interpretatione resolvatur in sponsalia de futuro, d. c. 10, c. fin. c. d. § 1, ut eo saltem modo contractus valeat, quo valere potest, arg. l. Si tam angusti 13, De d. servitutib.

§ 4. Casus singularis, quo inter impuberes matrimonium permittitur.

Sanè unus casus est, quo inter impuberes matrimonium toleratur, ex constitutione Nicolai Papæ Distinctius, inquit, inhibemus, ne aliqui, quorum uterque vel alter ad ætatem legibus vel Canonibus determinatam non pervenerit, conjugantur; Nisi forte aliquà urgentissimâ necessitate interveniente, utpote pro bono pacis, talis conjunctio toleretur, text. est in cap. 1, De spons. impub. & ibi Panorm.

§ 5. De consensu contrahentium matrimonium.

Jam quod attinet ad consensum contrahentium; is plane in matrimonio contrahendo necessarius est, cap. Tuanos 26, in fine Ext. De sponsal. can. Sufficiat xxvii, quæst. 2, adeoque liber ab omni metu, c. Cum locum 14, Ext. De sponsal. cum coactæ

Nond

nuptiæ